

GMINNY PROGRAM
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na 2005 r.

Z A Ł Ą C Z N I K
do uchwały Nr XX/151/05
Rady Miejskiej we Włoszczowie
z 29 marca 2005 r.

Wprowadzenie

§ 1

Na podstawie przepisów ujętych w art. 4⁽¹⁾ ust. 1 ustawy z 26 października 1982 r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 – z późn. zm.) zobowiązano samorzady gminne do realizacji przedsięwzięć z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, które sklasyfikowano w obrębie tzw. „zadań własnych”.

W szczególności obejmują one następujące sfery działalności¹:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu,
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie,
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
- 4) (skreślony)
- 5) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych,
- 6) podejmowanie interwencji w związku z naruszaniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
- 7) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

Realizacja przedsięwzięć wyszczególnionych w pkt. 1-7 jest finansowana z dochodów pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, sklasyfikowanych w art. 11¹ ust. 1 w obrębie tzw. dodatkowych środków na finansowanie zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. W art. 18⁽²⁾ ustalono ponadto, że dochody te będą wykorzystywane na realizację gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i nie mogą być przeznaczane na inne cele.

Niniejszy dokument, opracowany zgodnie z celami określonymi w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, nawiązuje do przygotowywanej strategii integracji i polityki społecznej Gminy Włoszczowa – oraz jest kontynuacją programów realizowanych w latach 1992-1997, 1998-2003 i 2004.

§ 2

W programie zastosowano następujące skróty:

AA	– Anonimowi Alkoholicy
GKRPA	– Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włoszczowie
GPPiRPA	– Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
KPP	– Komenda Powiatowa Policji we Włoszczowie

---

¹ Podano w dosłownym brzmieniu ustalonym w art. 4⁽¹⁾ ust. 1 ustawy z 26 października 1982 r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity: Dz. U. z 2002 r. Nr 147, poz. 1231 – z późn. zm.).

LZS	– Ludowe Zespoły Sportowe
OPS	– Ośrodek Pomocy Społecznej we Włoszczowie
OSiR	– Ośrodek Sportu i Rekreacji we Włoszczowie
PARPA	– Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
PCPR	– Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PPP	– Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włoszczowie
UKS	– Uczniowski Klub Sportowy

§ 3

Sformułowano następujące cele programu:

1. Strategiczne:

- 1) zapobieganie powstawaniu nowych problemów alkoholowych i ograniczanie rozmiarów tych, które już występują,
- 2) rozwój zasobów umożliwiających prowadzenie działalności profilaktyczno-naprawczej,
- 3) doskonalenie praktykowanych i adaptacja (wdrażanie) nowych metod rozwiązywania bieżących problemów alkoholowych oraz towarzyszącej im degradacji społeczno-ekonomicznej rodzin osób uzależnionych,
- 4) integracja społeczna osób uzależnionych.

2. Operacyjne:

- 1) ograniczenie i przebudowa struktury spożycia napojów alkoholowych,
- 2) zmiana zachowań i postaw mieszkańców oraz instytucji funkcjonujących w Gminie Włoszczowa w sytuacjach związanych z alkoholem,
- 3) wdrożenie nowoczesnych form działalności profilaktycznej – ukierunkowanych przede wszystkim na dzieci i młodzież,
- 4) skonstruowanie skutecznych mechanizmów monitorowania rynku sprzedaży napojów alkoholowych,
- 5) prowadzenie działań prewencyjnych i edukacyjnych, zmierzających do wyeliminowania z rynku sprzedaży napojów alkoholowych podmiotów nie przestrzegających ograniczeń w zakresie ich dystrybucji – w szczególności wobec nieletnich,
- 6) doskonalenie kompetencji funkcjonariuszy instytucji publicznych, uczestniczących w gminnym systemie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych – np. w realizacji szkolnych programów profilaktyczno-wychowawczych,
- 7) zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży poprzez rozbudowę oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych, opiekuńczych i sportowo-kulturalnych.

Rozdział pierwszy

Zestawienie zadań na 2005 r. oraz uwagi o ich realizacji

§ 4

1. Organizowanie pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i nadużywających alkoholu

2. Zadanie ujęte w ust. 1 może być w szczególności realizowane w następującej postaci:

- 1) zajęć umożliwiających odzyskiwanie funkcji społecznych, organizowanych przede wszystkim dla uczestników ruchu AA, a także w placówkach (instytucjach), gdzie występują osoby uzależnione lub nadużywające alkoholu,
- 2) konsultacji psychologicznych oraz zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób z problemami alkoholowymi oraz terapii dla sprawców przemocy,
- 3) uruchomienia punktu interwencyjno-konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu, działającego zgodnie ze standardem ustalonym w załączniku 2 do niniejszego programu.

KOMENTARZ: Aktualnie włoszczowska poradnia uzależnień prowadzi działalność w zakresie usług zakontraktowanych przez NFZ. Nie obejmuje ona jednak terapii grupowej i wsparcia dla osób, które ukończyły program realizowany w systemie zamkniętym. Jedynie w niewielkim zakresie obszar ten zagospodarowują doraźne warsztaty finansowane przez Urząd Gminy, systematycznie organizowane od 1998 r. dla osób zrzeszonych we włoszczowskiej grupie AA – „Płomień” i uczestniczących w ruchu Al.-Anon.

§ 5

1. Organizowanie pomocy terapeutycznej, psychospołecznej i prawnej dla osób współuzależnionych od alkoholu – a przede wszystkim ochrony przed przemocą w rodzinie.

2. Zadanie ujęte w ust. 1 w szczególności będzie realizowane w następującej postaci:

- 1) uczestnictwa w ogólnopolskim systemie pomocy ofiarom przemocy domowej – „NIEBIESKA LINIA”, a w szczególności wspieranie tworzenia punktów konsultacyjnych, „tzw. „Niebieskich pokoi”, telefonów interwencyjnych i telefonów zaufania,
- 2) zajęć umożliwiających odzyskiwanie funkcji społecznych, organizowanych przede wszystkim dla uczestników ruchu Al.-Anon, a także oraz w placówkach (instytucjach), gdzie występują osoby współuzależnione od alkoholu, lub korzystające z ich usług, np. OPS, KPP,
- 3) konsultacji psychologicznych oraz zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób współuzależnionych od alkoholu, dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz pozostałych członków rodzin dysfunkcyjnych,
- 4) wspierania punktów interwencyjno-konsultacyjnych dla osób współuzależnionych od alkoholu, funkcjonujących w strukturze Komendy Powiatowej Policji we Włoszczowie - działających zgodnie ze standardem ustalonym w załączniku 2 do niniejszego programu - poprzez dofinansowanie zakupu materiałów eksploatacyjnych i edukacyjnych i uczestnictwa w szkoleniach.

§ 6

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej – w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii – przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży, obejmujące w szczególności:

- 1) realizację zajęć profilaktyczno-wychowawczych, ukierunkowanych na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii. Ustala się następujące kryteria wyboru programów rekomendowanych do realizacji w placówkach oświatowych funkcjonujących w Gminie Włoszczowa:
  - a) zasoby kadrowe w postaci osób przeszkolonych do realizacji programów profilaktyczno-wychowawczych, ukierunkowanych na pracę z dziećmi i młodzieżą,
  - b) kwalifikacje merytoryczne realizatorów,
  - c) koszty realizacji programów skalkulowane w odniesieniu do wymiaru czasowego zajęć,

- d) możliwości skoordynowania prowadzenia zajęć profilaktyczno-wychowawczych z programem nauczania realizowanym w poszczególnych placówkach oświatowych,
  - e) zasięg oddziaływania postrzegany poprzez pryzmat objęcia programami możliwie najliczniejszej populacji dzieci i młodzieży.
- 2) zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży pochodzących ze środowisk stanowiących grupę zwiększonego ryzyka w zakresie występowania problemów alkoholowych. Ustala się następujące formy realizacji tego zadania:
- a) przeprowadzenie tzw. Akcji Zimowej-2005, zmierzającej do zorganizowania wolnego czasu dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych. Gmina Włoszczowa dofinansuje realizację przedsięwzięć, które nie są organizowane w celu osiągnięcia zysku, dla których opracowano program pracy profilaktyczno-wychowawczej, promujący wśród dzieci i młodzieży styl życia wolny od uzależnień – np. w postaci pogadanek, prelekcji, konkursów plastycznych, literackich zawierających treści z zakresu profilaktyki alkoholowej,
  - b) organizacja tzw. Akcji Letniej-2005, zmierzającej do zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży podczas wakacji,
UWAGI O REALIZACJI: Gmina Włoszczowa dofinansuje w ramach Akcji Zimowej i Letniej-2005 realizację przedsięwzięć, które nie są organizowane w celu osiągnięcia zysku, i przeprowadzonych wg programu promującego wśród dzieci i młodzieży styl życia wolny od alkoholu i narkotyków – np. w postaci pogadanek, prelekcji, konkursów plastycznych, literackich zawierających treści z zakresu profilaktyki uzależnień,
  - c) finansowanie działalności świetlic środowiskowych, funkcjonujących w szkołach podstawowych: Nr 1 we Włoszczowie, w Koniecznie i Kurzelowie, spełniających standardy ustalone w załączniku 3 do niniejszego programu,
  - d) organizacja dodatkowych zajęć sportowo-kulturalnych, w oparciu o zasoby lokalowe i kadrowe szkół podstawowych i gimnazjów funkcjonujących w Gminie Włoszczowa.
UWAGI O REALIZACJI: zajęcia sportowe będą ukierunkowane na popularyzację wśród młodzieży zdrowego stylu życia – wolnego od alkoholu i narkotyków – i realizowane wyłącznie w godzinach popołudniowych.

2. Organizacja innych przedsięwzięć sportowo-kulturalnych promujących zdrowy styl życia – ukierunkowanych na dzieci i młodzież – w postaci np. widowisk artystycznych, teatrzyków profilaktycznych, festynów sportowych, itp. Ustala się następujące kryteria finansowania:

3. Doskonalenie kompetencji osób związanych z podmiotami współpracującymi w zakresie realizacji zadań ujętych w GPPiRPA – w części obejmującej profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych wśród dzieci i młodzieży:

- 1) uczestnictwo w specjalistycznych warsztatach, kursach i szkoleniach, organizowanych w szczególności dla następujących grup zawodowych i środowisk:
  - a) pracowników oświaty - nauczycieli,
  - b) funkcjonariuszy policji – przede wszystkim dzielnicowych,
  - c) pracowników socjalnych,
  - d) pracowników leczenia odwykowego i osób zaangażowanych w rozwój ruchu abstynentów,
  - e) członków GKRPA.
  - f) administracji samorządowej.

4. Uczestnictwo w akcjach edukacyjno-informacyjnych dotyczących profilaktyki uzależnień – np. społecznych uwarunkowań alkoholizmu i jego następstw - w szczególności w następującej postaci:

- 1) sfinansowanie zakupu i dystrybucja w środowisku szkolnym materiałów edukacyjno-informacyjnych dotyczących uzależnień: np. czasopism, broszur, plakatów – adresowanych zarówno do młodzieży, rodziców i nauczycieli,
- 2) dofinansowanie programu pn. Szkoła–Rodzina–Środowisko i Bezpieczna Szkoła (2005) realizowanej w szczególności przez Komendę Powiatową Policji; zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych dotyczących funkcjonowania dziecka w rodzinie alkoholowej i rozpoznawania symptomów związanych np. z przemocą w rodzinie,

UWAGI O REALIZACJI: materiały te będą kolportowane w szkołach podczas spotkań z rodzicami, organizowanych z udziałem funkcjonariuszy Wydziału Prewencji KPP (dzielnicowych).

§ 7

1. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych:

- 1) dofinansowanie przedsięwzięć integrujących środowiska trzeźwościowe, wspierających proces wychodzenia z nałogu i utrzymanie abstynencji, organizowanych przez włoszczowską grupę AA-„Płomień” i AL-ANON,
- 2) wspieranie stowarzyszeń upowszechniania kultury fizycznej, funkcjonujących w Gminie Włoszczowa, poprzez dofinansowanie działalności statutowej – w części ukierunkowanej na zagospodarowanie wolnego czasu dzieci i młodzieży:
  - a) Uczniowskich Klubów Sportowych,
  - b) Szkolnego Związku Sportowego,
  - c) Ludowych Zespołów Sportowych,
  - d) Miejskiego Klubu Sportowego – „Włoszczowa”,
  - e) Klubu Sportowego – „Hetman Włoszczowa”.
- 3) kontynuacja współpracy Gminy Włoszczowa – na zasadzie porozumienia - z Urzędem Miasta Kielce - w sprawie partycypacji w kosztach utrzymania Izby Wyrzeźwień,

2. Wspieranie zatrudnienia socjalnego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób uzależnionych.

3. Podejmowanie interwencji w związku z naruszaniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy z 26 października 1982 r. – o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi:

- 1) prowadzenie działań zmierzających do wyeliminowania nieprawidłowości w zakresie obrotu napojami alkoholowymi na terenie Gminy Włoszczowa - w szczególności:
  - a) naruszenia zakazów promocji i reklamy napojów alkoholowych,
  - b) niedozwolonego podawania napojów alkoholowych osobom nieletnim i nietrzeźwym.
- 2) występowanie do Komendy Powiatowej Policji o wszczęcie postępowania w sprawach o naruszenie ograniczeń ujętych w pkt. 1, na podstawie materiałów zgromadzonych przez GKRPA i Straż Miejską,
- 3) występowanie w Sądzie Rejonowym w charakterze oskarżyciela posiłkowego - w sprawach o naruszenie przepisów ujętych w art. 13¹ i 15 ustawy z 26 października 1982 r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Rozdział drugi
Gminna Komisja
ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Przepisy ustanowione w art. 4¹ ust. 3 ustawy z 26 października 1982 r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zobowiązują samorzady miast i gmin do powoływania komisji zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych.

Aktualnie funkcjonuje ona w składzie ustalonym na podstawie następujących dokumentów: uchwał Zarządu Miejskiego nr III/111/01 z 22 sierpnia 2001 r. i nr III/130/02 z 22 stycznia 2002 r. – oraz zarządzeń Burmistrza nr IV/23/03 z 14 stycznia 2003 r., nr IV/26/03 z 5 lutego 2003 r. i nr IV/42/03 z 30 kwietnia 2003 r.

§ 7

1. Szczegóły funkcjonowanie komisji określa Regulamin Organizacyjny, zatwierdzony uchwałą Zarządu Miejskiego nr III/111/01 z 22 sierpnia 2001 r.

2. Zadania komisji koncentrują się wokół inicjowania oraz wspierania realizacji przedsięwzięć z dziedziny profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, które obejmują następujące zagadnienia:

- 1) inicjowanie i wspieranie działań zmierzających do stworzenia warunków sprzyjających realizacji celów sformułowanych w Narodowym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
  - 2) przygotowanie projektu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przedkładanego corocznie Radzie Miejskiej do zatwierdzenia,
  - 3) opiniowanie - na wniosek burmistrza - projektów uchwał regulujących funkcjonowanie lokalnego rynku sprzedaży napojów alkoholowych,
  - 4) opiniowanie – na wniosek Wydziału Finansowego - podań o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
3. W szczególności komisja bezpośrednio realizuje czynności zmierzające do podjęcia leczenia odwykowego przez osoby uzależnione od alkoholu:
- 1) przeprowadza rozmowy mające na celu umotywowanie do podjęcia leczenia odwykowego,
  - 2) współpracuje z Komendą Powiatową Policji, Poradnią Odwykową, grupą AA-Płomień, Sądem Rejonowym, Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Prokuraturą Rejonową,
  - 3) gromadzi dokumentację umożliwiającą skierowanie wniosku do Sądu Rejonowego o wydanie postanowienia (orzeczenia) o obowiązku podjęcia leczenia odwykowego,
  - 4) organizuje wsparcie osobom po przebytej terapii odwykowej i współzależnym.

§ 8

1. Koordynatorem realizacji zadań określonych § 7 przewodniczący GKRPA, który współpracuje z Wydziałem Spraw Obywatelskich Urzędu Gminy Włoszczowa i korzysta z jego logistycznego wsparcia.
2. Wynagrodzenie za uczestnictwo w pracach komisji będzie wypłacane jej członkom w kwocie ustalonej w uchwale nr XXVII/305/98 Rady Miejskiej we Włoszczowie z 12 lutego 1998 r.:

- 1) podstawą wypłaty wynagrodzenia jest lista obecności uczestników posiedzenia i lista plac sporządzona przez Urząd Gminy Włoszczowa, zatwierdzona przez uprawnione osoby,
- 2) lista osób uprawnionych do wynagrodzenia jest sporządzona po każdym posiedzeniu komisji.

Rozdział trzeci

Realizatorzy programu

§ 9

1. Zadania ujęte w art. 4 ⁽¹⁾ ust. 1 pkt. 1-3 i 5 ustawy z 26 października 1982 r. - o *wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* realizują bezpośrednio następujące podmioty:

- 1) GKRPA,
- 2) Urząd Gminy Włoszczowa – w szczególności: Wydział Spraw Obywatelskich

2. Organy wymienione w ust. 1 działają we współpracy z następującymi instytucjami (organizacjami):

- 1) KPP – w szczególności: Wydziałem Prewencji i Zespołem Dzielnicowych,
- 2) OPS, PCPR i PPP,
- 3) Zespołem Opieki Zdrowotnej we Włoszczowie – Poradnią Uzależnień i placówkami lecznictwa specjalistycznego (odwykowego) w systemie zamkniętym,
- 4) placówkami upowszechniania oświaty - szkołami podstawowymi, gimnazjami i szkołami ponadgimnazjalnymi,
- 5) Sądem Rejonowym – Wydziałem Rodzinnym (kuratorami sądowymi),
- 6) Prokuraturą Rejonową w Jędrzejowie - Ośrodkiem Zamiejscowym we Włoszczowie,
- 7) placówkami upowszechniania kultury i sportu – domami kultury, OSiR i Biblioteką Publiczną,
- 8) stowarzyszeniami społeczno-kulturalnymi oraz upowszechniania oświaty i kultury fizycznej,
- 9) ruchem AA i AlAnon.

3. W części ujętej w art. 4 ⁽¹⁾ ust. 1 pkt. 6-7 ustawy z 26 października 1982 r. - o *wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* zadania ujęte w programie realizuje bezpośrednio Straż Miejska, działająca we współpracy z następującymi podmiotami:

- 1) KPP – w szczególności: Wydziałem Prewencji,
- 2) GKRPA,
- 3) placówkami upowszechniania oświaty, sportu i kultury.

4. Zadanie sformułowane w art. 4 ⁽¹⁾ ust. 1 pkt. 7 cytowanej ustawy realizuje bezpośrednio OPS, działający we współpracy z następującymi instytucjami:

- 1) GKRPA,
- 2) placówkami lecznictwa odwykowego,
- 3) Prokuraturą Rejonową, Sądem Rejonowym i kuratorami sądowymi, KPP,
- 3) organami administracji państwowej i samorządowej oraz ich jednostkami organizacyjnymi – np. PARPA, PEFRON, PCPR, PUP i in.
- 4) placówkami upowszechniania oświaty, sportu i kultury.

KOMENTARZ - NADZÓR I KOORDYNACJA:

Realizacja czynności z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych została w strukturze organizacyjnej Urzędu Gminy Włoszczowa umocowana w Wydziale Spraw Obywatelskich (SO), gdzie w 1997 r. wyodrębniono stanowisko finansowane ze środków ujętych w dz. 851 rozdz. 85154 klasyfikacji budżetowej. W zakresie czynności pracownika, zatrudnionego w randze inspektora i bezpośrednio podlegającego naczelnikowi tego Wydziału, ujęto ponadto zadania z dziedziny upowszechniania kultury, sportu; promocję Gminy, prowadzenie spraw z zakresu funkcjonowania szkolnictwa podstawowego, przedszkoli, gimnazjów i ochronę zdrowia. Uwarunkowania te wynikają ze struktury organizacyjnej Urzędu Gminy Włoszczowa, bowiem nie wyodrębniono tu stanowisk zajmujących się tymi zagadnieniami, dlatego kompetencje te zostały skoncentrowane w Wydziale SO, w ramach jednego stanowiska. Czynności nadzoru nad dyrektorami (kierownikami) jednostek organizacyjnych Gminy Włoszczowa, prowadzących działalność w sferze upowszechniania oświaty, kultury i sportu oraz świadczenia pomocy społecznej – tzn. szkołami, domami kultury, OPS i OSiR – wykonuje bezpośrednio naczelnik tego Wydziału.

Rozdział czwarty

Zasady finansowania realizacji zadań ujętych w programie

§ 10

1. Środki na sfinansowanie realizacji programu zostały ustalone w budżecie Gminy Włoszczowa na 2005 r. – następujących jednostkach klasyfikacji:

- 1) dz. 851 – *ochrona zdrowia*, rozdz. 85154 – *przeciwdziałanie alkoholizmowi*, gdzie ujęto wpływy z opłat dokonywanych przez podmioty korzystające z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
- 2) dz. 926 – *kultura fizyczna i sport*,
  - a) rozdz. 92604 – *instytucje kultury fizycznej*,
  - b) rozdz. 92605 – *zadania w zakresie kultury fizycznej*.

2. O finansowaniu lub dofinansowaniu realizacji przedsięwzięć ujętych w programie decyduje Burmistrz – działający w granicach środków ujętych w budżecie Gminy Włoszczowa na 2005 r. i na podstawie przepisów obowiązującego prawa – w szczególności:

- 1) ustawy z 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. Nr 19 poz. 177 – z późn. zm.),
- 2) ustawy z 24 kwietnia 2003 r. - *o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz. U. Nr 96, poz. 873 – z późn. zm.).

§ 11

Obsługę finansowo-księgową zadań realizowanych bezpośrednio przez szkoły podstawowe i gimnazja – w części dotyczącej wypłaty wynagrodzeń nauczycieli prowadzących programy profilaktyczno-wychowawcze, zajęcia organizowane celu zagospodarowania wolnego czasu dzieci i młodzieży i zatrudnionych w placówkach środowiskowych – wykonuje Zespół Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Szkół i Przedszkoli.

Załącznik 1
do Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na rok 2005

RAPORT DIAGNOSTYCZNY

**Stan problemów społecznych wynikających z nadużywania alkoholu
oraz charakterystyka zasobów umożliwiających ich rozwiązywanie**

Wprowadzenie

Kluczowe znaczenie w profilaktyce uzależnień i rozwiązywaniu problemów społecznych spowodowanych alkoholizmem, posiadają informacje uzyskane od podmiotów zabezpieczających jakościowe aspekty funkcjonowania mieszkańców Gminy Włoszczowa – przede wszystkim: organów administracji państwowej i samorządowej, OPS, KPP, PCPR, wymiaru sprawiedliwości, placówek upowszechniania oświaty i opieki zdrowotnej, Kościoła rzymskokatolickiego i organizacji pozarządowych. Instytucje te są nie tylko uczestnikiem naszej wspólnoty, ale ponoszą także - w urozmaiconym zakresie – odpowiedzialność za jakość jej funkcjonowania.

Występowanie problemów o społecznym charakterze dostrzegamy wówczas, gdy rzeczywistość kontrastuje z wyobrażeniem, jaką być ona powinna. W metodologii konstruowania programów zmierzających do tego, by odpowiadała ona normatywnym standardom, sformułowano następujące założenia:

- 1) charakter problemu jest określony,
- 2) ustalono, jakie środki należy zastosować w celu jego rozwiązania.

Nadużywanie napojów alkoholowych powoduje liczne zaburzenia czynności psychofizycznych i uszkodzenia narządów wewnętrznych². Specyficzną cechą choroby alkoholowej pozostaje i ta okoliczność, że dotyczy ona także rodzin alkoholików – tzw. „współuzależnionych”. To one ponoszą bowiem większość konsekwencji psychospołecznych i ekonomicznych determinowanych alkoholizmem: najczęściej jest to pogarszająca się sytuacja materialna; niekiedy bywa to przemoc, zdarzają się przypadki napastowania seksualnego oraz inne patologiczne zjawiska o kryminalnym charakterze³.

---

² Por. szerzej: J. Kinney, G. Leaton, *Zrozumieć alkohol*, tłum. A. Basaj, A. Bielasik, Warszawa 1996, s. 103-134; M. Pałyska, J. Raduj, *Funkcjonowanie osobowości u osób uzależnionych od alkoholu – przegląd piśmiennictwa*, „Alkoholizm i Narkomania”, 1992, Nr 10, s. 7-28; J. Sierosławski, *Spoleczno-demograficzne korelaty picia alkoholu w Polsce*, „Alkoholizm i Narkomania”, 1995, Nr 3 (20), s. 57-78; R. Room, *Problemy związane z alkoholem – pojęcia i metodologia*, w: *Alkohol oraz związane z nim problemy społeczne i zdrowotne*, red. I. Wald, Warszawa 1986, s. 71-92.

³ Por. szerzej: M. Ochmański, *Nadużywanie alkoholu przez ojców a sytuacja domowa i szkolna dzieci*, Lublin 1993; S. Brown, *Bezpieczne przejście: Powrót do zdrowia dorosłych dzieci alkoholików*, Warszawa 1995; *Alkohol i nasze życie – materiały edukacyjne przygotowane przez PARPA*, „Nowiny Psychologiczne”, 3 (1994), s. 105-124; A. Święcicki, *Alkohol. Zagadnienia polityki społecznej*, Warszawa 1977, s. 3-7.

Rozdział pierwszy

Informacja o stanie problemów alkoholowych i charakterystyka zagrożeń występujących przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży

1. Zagrożenia występuje pośród ogółu mieszkańców

Problematyką uzależnień zainteresowane są liczne podmioty życia publicznego. Z ich doświadczeń wynika, że jednym z najpoważniejszych problemów społecznych pozostaje w Gminie Włoszczowa nadużywanie i uzależnienie od alkoholu, co dostrzeżono w obrębie wszystkich prawie kategorii wiekowych i formacji społeczno-zawodowych.

Dane statystyczne prezentujące liczebność mieszkańców Gminy Włoszczowa ujęto w tabeli 1. W strukturze zawodowej mieszkańców ośrodków wiejskich tradycyjnie dominują osoby zatrudnione jednocześnie w rolnictwie i dziedzinach poza rolniczych.

Proces pauperyzacji rodzin, których jedynym źródłem utrzymania pozostaje rolnictwo nasilił się szczególnie na przełomie XX i XXI wieku. Nadzieje tej części wiejskiej społeczności na poprawę sytuacji materialnej zarysowały się dopiero po 1 maja 2004 r., i są warunkowane perspektywą uzyskania bezpośrednich dopłat z funduszy unijnych.

Wydatnie wzrosła także w Gminie Włoszczowa liczba osób pozostających bez pracy. W latach 1998-2004 ich liczebność zwiększyła się tu o około 35 proc. Stopa bezrobocia kształtuje się wprawdzie w powiecie włoszczowskim⁴ powyżej wskaźników odnoszących się zarówno do województwa świętokrzyskiego i ogólnokrajowych, jednak pomimo tych dysproporcji prezentuje się on stosunkowo korzystnie na tle pozostałych ośrodków usytuowanych w świętokrzyskiem – szczególnie o przemysłowym charakterze⁵.

Tabela 1. Mieszkańcy Gminy Włoszczowa (1998-2004)

ROK	OGÓLEM			MIASTO			OŚRODKI WIEJSKIE		
	liczba osób	odsetek [%] mieszkańców w wieku:		liczba osób	odsetek [%] mieszkańców w wieku:		liczba osób	odsetek [%] mieszkańców w wieku:	
		Szkolny m ²	produkcyjnym ³		szkolny m ²	produkcyjnym ³		szkolnym ²	produkcyjnym ³
1998	21.147	21,7	55,0	10.921	23,0	58,0	10.226	20,4	51,5
1999	21.073	21,5	54,6	10.942	22,9	57,9	10.131	20,1	51,2
2000	21.004	20,5	57,2	10.917	21,0	60,8	10.087	19,9	53,2
2001	20.995	19,5	58,3	10.921	19,3	61,3	10.074	20,1	55,1
2002	20.921	19,4	58,1	10.938	19,1	61,1	9.983	19,9	54,8
2003	20.911	19,3	57,9	10.921	18,9	60,5	9.989	19,4	54,3
2004	20.902	18,9	58,2	10.904	19,0	61,1	9.899	19,1	53,9

¹ zestawienie obejmuje osoby zameldowane na stałe

² dzieci i młodzież w wieku 7-19 lat

³ mężczyźni w wieku 19-65 lat, kobiety w wieku 19-60 lat

W rezultacie zastosowania metodologii rekomendowanej przez PARPA, liczebność mieszkańców Gminy Włoszczowa uzależnionych od alkoholu oszacowano na około 400 osób, co

⁴ Administracyjnie powiat włoszczowski dzieli się na miasto i gminę Włoszczowa oraz 5 gmin wiejskich: Kluczewsko, Krasocin, Moskorzew, Radków i Secemin. Liczy ogółem około 49.300 mieszkańców: we Włoszczowie zamieszkuje 11 tys., natomiast w wiejskiej części gminy – 11 tys. osób. Gmina Krasocin liczy 10.700, Kluczewsko – 5.100, Secemin – 5.500, natomiast Moskorzew – około 3.200 mieszkańców. Najślabiej zaludnioną gminą powiatu włoszczowskiego pozostaje Radków, który liczy 2.800 mieszkańców.

⁵ Według danych z 31 sierpnia 2003 r. stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim wynosiła 17,2 proc., natomiast wskaźnik ogólnokrajowy – 16,0 proc. Najwyższą stopę bezrobocia wykazano w następujących powiatach: starachowickim – 24,9 proc., skarżyskim – 24,4 proc., koneckim – 24,3 proc., ostrowieckim – 22 proc. i kieleckim – 20,3 proc. Najniższe wskaźniki ustalono w odniesieniu do powiatów: kazimierskiego – 8,5 proc., buskiego – 9,1 i pińczowskiego – 11,6 proc.

stanowi około 2 proc. ogółu populacji⁶. Liczbę osób nadużywających napojów alkoholowych skalkulowano w analogiczny sposób na około 1000-1200. Identyczny wskaźnik – tzn. 5-6 proc. – odnosi się do tzw. „osób współzależnionych”, które funkcjonują na co dzień w rodzinie, gdzie występuje osoba z problemem alkoholowym.

Statystyki te należy uzupełnić o około 400-500 dzieci uczęszczających do szkół znajdujących się w Gminie Włoszczowa, pozostających w rodzinach osób uzależnionych i nadużywających alkoholu. Z badań przeprowadzonych na zlecenie Świętokrzyskiego Kuratorium Oświaty wynika bowiem, że dzieci funkcjonujące w takich warunkach stanowią średnio około 14 proc. populacji uczniów.

W Poradni Uzależnień we Włoszczowie aktualnie jest zarejestrowanych 99 pacjentów zameldowanych w naszym mieście i gminie. Spośród tej grupy 38 osób zamieszkuje w ośrodkach wiejskich. Systematycznie leczy się jednak zaledwie około 50-60 pacjentów.

Z rozmaitych świadczeń socjalnych – zarówno finansowych i materialnych - korzysta obecnie niewiele ponad 760 rodzin. Z doświadczeń pracowników zatrudnionych w OPS we Włoszczowie wynika, że symptomy uzależnienia i współzależnienia występują w kilkudziesięciu rodzinach objętych tym systemem wspierania najuboższych.

Gmina Włoszczowa wpisuje się niestety w funkcjonujące powszechnie wyobrażenie o województwie świętokrzyskim. Z badań przeprowadzonych przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie wynika bowiem, że nadal znajduje się ono pierwszym miejscu pod względem spożycia wódki. Zwraca uwagę i ta okoliczność, że po obniżeniu akcyzy (2002) w ciągu następnych 12 miesięcy sprzedaż napojów alkoholowych – w systemie objętym rejestracją prowadzoną do celów skarbowych - wzrosła średnio o 14 proc., natomiast wódki - o 22 proc. Także i tu województwo świętokrzyskie znajduje się na pierwszym miejscu w Polsce. Tendencje te utrzymały się niestety w 2004 r.

W świetle przedstawionych danych nasuwa się konkluzja, że następstwa alkoholizmu stanowią dziś bardzo poważne zagrożenie dla społecznego i ekonomicznego funkcjonowania mieszkańców Gminy Włoszczowa. Szczególnie narażone są dzieci i młodzież – tym bardziej, że w latach 1994-2004 radykalnie obniżył się wiek tzw. „inicjacji alkoholowej”. Ustalono ponadto, że wzrasta nieustannie liczba kobiet zgłaszających się na leczenie odwykowe – aktualnie proporcje pomiędzy mężczyznami i kobietami wynoszą 4:1.

Uzależnienie i nadużywanie alkoholu, oprócz konsekwencji zdrowotnych, negatywnie wpływa także na życie rodzinne, zawodowe, społeczne i postawy etyczno-moralne. Analizując tę problematykę należy zatem zwrócić uwagę na następujące czynniki, np. dysfunkcjonalność rodziny, ubóstwo, prostytutkę, przestępczość, samobójstwa, bezdomność, bezrobocie.

Najpoważniejsze szkody spowodowane alkoholizmem koncentrują się wokół następujących zagadnień:

- 1) degradacji zdrowotnej, społecznej i ekonomicznej osób uzależnionych i nadużywających od alkoholu,
- 2) problemów dotyczących dorosłych zamieszkujących z osobami uzależnionymi,
- 3) następstw, którymi obarczone zostały dzieci alkoholików,
- 4) przemocy wobec członków rodziny spowodowanej pijaństwem,
- 5) degradacji dzieci i młodzieży spożywającej napoje alkoholowe,
- 6) dezorganizacji środowiska pracy,
- 7) przestępstw i wykroczeń popełnianych przez osoby nietrzeźwe;
- 8) naruszeń prawa związanych z dystrybucją napojów alkoholowych.

---

⁶ W rezultacie przeprowadzonych badań o zasięgu ogólnopolskim ustalono, że osoby uzależnione stanowią średnio 2 proc. ogółu populacji: Por. www.parpa.pl: rekomendacje (2003); *Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2005 r.*, wyd. PARPA (Warszawa 2004), s. 11.

2. Zagrożenia wśród dzieci i młodzieży

Wyjątkowe miejsce w diagnozie stanu problemów alkoholowych zajmują zagrożenia wynikające ze spożywania napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież, czego znaczący wzrost odnotowano w perspektywie ostatniego dziesięciolecia.

Kluczowych informacji dostarczają badania przeprowadzone przez prof. dr. hab. ks. Jana Śledzianowskiego, które objęły stosunkowo liczną reprezentację młodzieży szkolnej z województwa świętokrzyskiego – w tym powiatu włoszczowskiego⁷. Na ich podstawie sformułowano następujące wnioski, odnoszące się do populacji uczniów szkół funkcjonujących w Gminie Włoszczowa:

1) dominująca część młodzieży ma nierealny stosunek do napojów alkoholowych, traktując je jako środek poprawiający samopoczucie. Około 60 proc. ankietowanych doświadczyło już tzw. „upicia się”, natomiast 30 proc. - upija się z częstotliwością co najmniej jeden raz na miesiąc.

2) wykazano, że ponad 14 proc. młodzieży szkolnej nadużywa alkoholu (8,5 proc. dziewcząt, 20 proc. chłopców),

3) około 10 proc. młodzieży zagrożone jest w poważnym stopniu narkomanią.

4) spośród uzależnień 0 to alkoholizm stanowi pośród dzieci i młodzieży masowe zagrożenie,

5) podstawowym warunkiem odbudowywania trzeźwości jest promowanie absolutnej abstynencji dzieci i młodzieży,

6) stopień ryzyka uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych wśród dzieci i młodzieży można określić jako: a) wysokie – występujące u około 20-25 proc. uczniów szkół włoszczowskich; b) bardzo wysokie – 10-15 proc.,

Na tej podstawie nasuwa się konkluzja, że konieczne jest ograniczenie dostępności alkoholu w środowisku, gdzie funkcjonują nieletni. Podejmując działania profilaktyczne i terapeutyczne należy jednocześnie stwarzać strefy ochronne obiektów o edukacyjno-wychowawczym charakterze. Kluczowym zagadnieniem pozostaje jednak stworzenie szerszej oferty profilaktyczno–terapeutycznej dla młodzieży tworzącej grupę zwiększonego ryzyka.

a) tzw. profilaktyka pierwszego rzędu – skierowana do ogółu dzieci i młodzieży

Z przeprowadzonych badań wynika, że najlepsze efekty w profilaktyce uzależnień osiąga się w ramach pracy szkolnej. Autorem programów przeciwdziałających patologiom społecznym jest przede wszystkim szkoła, natomiast ich realizatorami - najczęściej są wychowawcy klas i pedagodzy. Pozostali nauczyciele – nie pełniący funkcji wychowawcy - zwykle mniej entuzjastycznie podejmuje się realizacji działań zapobiegawczych, co najczęściej tłumaczy brakiem merytorycznego przygotowania.

W profilaktyce szkolnej konieczna jest współpraca wielu środowisk lokalnych - realizowana na różnych płaszczyznach - instytucjonalnej, personalnej, rodzinnej i społecznej. Poziomy te wymagają kooperacji z różnymi podmiotami – np. policją, służbą zdrowia i poradnią psychopedagogiczną. Osobami wspomagającymi pracę profilaktyczną pozostają: psychologowie, socjologowie, pedagodzy, seksuolodzy, kuratorzy, lekarze różnych specjalności, pielęgniarki, policjanci, sędziowie, przedstawiciele stowarzyszeń i władz lokalnych.

Nauczyciele wskazują często na konieczność doksztalcenia się w tej dziedzinie. Tylko niektórzy bowiem uczestniczyli w szkoleniach dotyczących realizacji programów profilaktycznych. Problem przygotowania do działań prewencyjnych powraca nieustannie, co dotyczy zarówno teorii i praktyki. Aktualnie rozwiązanie tego problemu pozostaje w gestii dyrektora szkoły, co wymaga jednak dodatkowych funduszy.

---

⁷ Por. J. Śledzianowski, *Alkoholizm, narkomania, nikotynizm wśród młodzieży szkolnej województwa świętokrzyskiego*, Kielce, 2003.

Programy profilaktyczne dotyczą zarówno alkoholizmu, niktynizmu i narkomanii. Realizowane są one w szkołach prowadzonych przez Gminę Włoszczowa od 1997 r., natomiast ich aspekty ilościowe i jakościowe są zróżnicowane. W związku z tym możliwa jest ograniczona ewaluacja dotychczasowych efektów tej pracy. Problem ich upowszechnienia i poprawnego wykorzystywania pozostaje w związku z przemianami w świadomości nauczycieli. Kluczową przyczynę umiarkowanego entuzjazmu stanowi tu przede wszystkim konieczność dobrego opanowania programów, a następnie ich realizacja przy założeniu, że nie będzie ona dodatkowo wynagradzana.

Zasadniczy problem koncentruje się zatem wokół następującego stereotypu: „pracuję wyłącznie w zakresie, który należy do moich służbowych obowiązków, na inne zadania nie ma czasu”.

Najpopularniejszym programem profilaktyki we Włoszczowie jest „Szkoła, rodzina, środowisko”, realizowany we współpracy z miejscową policją i koordynowany przez asp. Artura Szkota.

Dzieci uczęszczające do szkół podstawowych i gimnazjów - funkcjonujących w Gminie Włoszczowa - są od 1997 r. objęte programem z zakresu profilaktyki uzależnień pn. Spójrz inaczej, realizowanym przez grupę nauczycieli, którzy w rezultacie szkoleń zorganizowanych w latach 1997-1998 przez Urząd Gminy Włoszczowa – uzyskali certyfikaty uprawniające do prowadzenia zajęć. Szkolenie zostało połączone z dwudziestogodzinnym warsztatem z zakresu wiedzy o środkach uzależniających oraz przeciwdziałania agresji wśród młodzieży.

Od 1997 r. w Szkole Podstawowej Nr 1 im. Józefa Piłsudskiego we Włoszczowie funkcjonuje świetlica środowiskowa, natomiast w 2000 r. analogiczne placówki uruchomiono w szkołach podstawowych w Koniecznie i Kurzelowie. Ich wychowankowie korzystają z dożywiania oraz mają zapewnioną pomoc w nauce.

Skuteczne przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej wśród młodzieży wymaga przestrzegania następujących zasad:

1) straszenie następstwami używania środków odurzających są mało skuteczne, dlatego zaleca się ich eliminowanie z programów profilaktycznych,

2) nieprawidłowo przygotowana informacja jest gorsza niż jej całkowity brak, natomiast nieumiejętnie upowszechniona wiedza dotycząca zachowań ryzykownych - paradoksalnie powoduje wśród ich wzrost,

3) najskuteczniejszymi działaniami są te, które ukierunkowano na eliminowanie błędnych przekonań normatywnych. Dlatego programy adresowane do dzieci i młodzieży powinny kwestionować niekorzystne standardy zachowań, oczekiwań i przekonań. Nie może ich jednak zastąpić pustka. Konieczne jest zatem zaoferowanie młodzieży pozytywnych wartości i wzorców,

4) wyróżnia się trzy poziomy profilaktyki: pierwszorzędową - kierowaną do ogółu; drugorzędową - do grupy podwyższonego ryzyka; trzeciorzędową - wysokiego ryzyka. Wymagają one adekwatnych metod i zachowania kolejności działań,

5) nowoczesny program profilaktyczny powinien:

a) dostarczać rzetelnej wiedzy,

b) rozwijać umiejętności społeczne,

c) budować prozdrowotne przekonania i postawy,

d) kształtować system wartości,

e) angażować w realizację nie tylko środowiska szkolne i rówieśnicze, ale tak że rodzinę.

b) profilaktyka drugorzędowa - skierowana szczególnie do dzieci i młodzieży oraz kobiet z grup ryzyka

Nasuwa się konieczność podjęcia prac nad stworzeniem skoncentrowanego systemu pomocy i profilaktyki dla młodzieży z grup wysokiego ryzyka, skupiającego rozmaite podmioty, niemniej koordynowanego przez jedną instytucję. Warto także stworzyć możliwości doszkolenia się osób prowadzących drugorzędowe działania profilaktyczne. Mając na uwadze poważny wzrost nadużywania alkoholu przez kobiety należy wspierać działania profilaktyczne adresowane do tej części populacji Gminy Włoszczowa.

c) profilaktyka trzeciorzędowa - skierowana do osób uzależnionych, które zachowują trzeźwość

Ten rodzaj działalności ma na celu zapobieganie nawrotom choroby alkoholowych oraz niwelowanie problemów psychospołecznych występujących u osób, które przeszły leczenie, rehabilitację lub resocjalizację. Kluczową rolę w tego typu profilaktyce spełnia poradnia uzależnień i nieformalne stowarzyszenia trzeźwościowe, dlatego nadal trzeba wspierać ich działalność.

Rozdział drugi

Charakterystyka zasobów umożliwiających rozwiązywanie problemów uzależnień

W 2004 r. przeprowadzono w Gminie Włoszczowa następujące przedsięwzięcia informacyjne i edukacyjne w zakresie uzależnień:

1) realizowano wśród dzieci i młodzieży programy profilaktyczne: „Spójrz inaczej”, „Debata”, „Odlot”, „Narkotyki? To bez sensu”, „Odnaleźć siebie”, „Ziarenko”, „Na równoważni”, „Veto wobec przemocy, alkoholu i narkotyków”. Ich natężenie było zróżnicowane w poszczególnych placówkach, natomiast najszerszy zasięg oddziaływania posiadają programy „Spójrz inaczej” i „Szkoła, rodzina, środowisko”. Objęto nimi ponad 1,5 tys. dzieci i młodzieży.

2) zagospodarowanie wolnego czasu wolnego dzieci i młodzieży - realizowane poprzez organizację następujących przedsięwzięć:

- a) dodatkowych zajęć sportowo-rekreacyjnych: ogółem w 7 placówkach upowszechniania oświaty prowadzonych przez Gminę Włoszczowa uczestniczyło w nich ponad 600 dzieci,
- b) zimowego i letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży, z którego skorzystało ogółem ponad 400 dzieci,
- c) zajęć świetlicowo-profilaktycznych, którymi objęto około 150 dzieci w czterech placówkach oświatowych,
- d) konkursów i festynów sportowo-kulturalnych promujących zdrowy styl życia.

W konkluzji nasuwa się stwierdzenie, że w 2004 r. dominowała w Gminie Włoszczowa tzw. profilaktyka pierwszego rzędu, tzn. skierowana do ogółu dzieci i młodzieży. W przyszłości należałoby zatem rozbudować tzw. profilaktykę drugorzędową, adresowaną do grup bezpośrednio zagrożonych uzależnieniami.

Tabela 2. Liczba osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz organizowania pomocy ofiarom przemocy w rodzinie (Gmina Włoszczowa)

Strategia Centralna	Strategia Lokalna	Realizacja programów profilaktycznych	Studium Terapii Uzależnień	Program Rozwoju Osobistego	Organizowanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie	Inne szkolenia
1 ¹	12 ²	34 ³	1 ¹	1 ⁴	17 ⁵	2

¹ członek Grupy AA - Płomień

² 4 aktualnych i 8 byłych członków GKRPA

³ 27 nauczycieli i 5 pracowników Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej we Włoszczowie, przeszkolonych w zakresie realizacji programu *Spójrz inaczej*, dwóch pracowników oświaty posiadających uprawnienia do prowadzenia zajęć pn. *Program Edukacji Zdrowotnej*

⁴ Rzecznik Grupy AA - Płomień

⁵ pracownicy PPP i absolwenci warsztatu zorganizowanego w 1999 r. *Urząd Gminy Włoszczowa* (Policja., OPS)

Tabela 3. Liczba osób przeszkolonych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych - według zawodów i miejsca zatrudnienia

SŁUŻBA ZDROWIA	OPIEKA SPOŁECZNA	POLICJA	NAUCZYCIELE	ADMINISTRACJA SAMORZĄDOWA	POZOSTAŁE ZAWODY
3	4	5	33	1	4

Rozdział trzeci

Udzielanie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin

Wg szacunków PARPA osoby uzależnione od alkoholu stanowią około 2 proc. ogółu populacji RP. Odnosząc tę proporcję do Gminy Włoszczowa należy zorganizować pomoc terapeutyczną dla około 400 mieszkańców. Jeżeli natomiast rozszerzyć tę kategorię o osoby systematycznie nadużywające alkoholu, liczba ta wzrasta do około 1500-1600 osób – przy założeniu, że populacja ta stanowi około 5-6 proc. ogółu mieszkańców. Grupę tę należy uzupełnić o członków rodzin alkoholików, tzw. „współuzależnionych”. Ostatecznie zatem około 15-25 proc. mieszkańców Gminy Włoszczowa ponosi wyraźne szkody spowodowane alkoholizmem.

Dostępność do ambulatoryjnego leczenia uzależnienia od alkoholu na terenie Włoszczowy nie była niestety – szczególnie w ostatnim kwartale ubr. - zadowalająca. Dopiero w styczniu 2005 r. miejscowa Poradnia Uzależnień uporała się z problemem zatrudnienia właściwego lekarza specjalisty.

Placówka ta obsługuje pacjentów z całego powiatu włoszczowskiego. Jej usługi finansowane są z NFZ, natomiast nie udało się niestety zorganizować dodatkowych form terapii, które mogłyby zostać opłacone z budżetów gminnych. Tu należy zaznaczyć, że władze Gminy Włoszczowa od lat deklarują gotowość do zawarcia stosownego porozumienia w pozostałymi gminami powiatu włoszczowskiego i dyrekcją miejscowego PZOZ.

W perspektywie ostatnich kilku lat zaobserwowano wydatny wzrost znaczenia leczenia odwykowego o charakterze ambulatoryjnym, czego przejawem jest liczba osób podejmujących terapię we włoszczowskiej poradni. Ogółem jednak zasięg tej formy leczenia obejmuje – zarówno w systemie dobrowolnym i na podstawie nakazu sądowego – zaledwie około 20-25 proc. osób uzależnionych od alkoholu. Nadal także ograniczony jest niestety dostęp do pośrednich, tzw. „półstacjonarnych” form leczenia, w postaci oddziału dziennego.

Na ustabilizowanym poziomie utrzymuje się liczba osób doprowadzonych przez włoszczowską policję do Izby Wytrzeźwień – szacowana na około 25-50 osób rocznie. Gmina Włoszczowa od 1 stycznia 2003 r. finansuje bowiem działalność tej placówki - w kwocie 7.200 zł rocznie - co umożliwia miejscowej policji korzystanie z jej usług. Podstawą tej współpracy jest porozumienie zawarte z władzami Kielc.

Rozdział trzeci

Informacja o działalności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Aktualnie komisja funkcjonuje w składzie ustalonym na podstawie następujących dokumentów: uchwał Zarządu Miejskiego Nr III/111/01 z 22 sierpnia 2001 r. i Nr III/130/02 z 22 stycznia 2002 r. – oraz zarządzeń burmistrza Gminy Włoszczowa: Nr IV/23/03 z 14 stycznia 2003 r., Nr IV/26/03 z 5 lutego 2003 r. i Nr IV/42/03 z 30 kwietnia 2003 r. Personalny skład i kwalifikacje jej członków przedstawiono w tabeli oznaczonej numerem 4.

Ogółem w 2004 r. odbyło się 12 planowych posiedzeń komisji i 3 doraźne, zwołane w związku z koniecznością sformułowania opinii w sprawach o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Komisja systematycznie współpracuje w tym zakresie – przede wszystkim z Rewirem Dzielnicy Komendy Powiatowej Policji i Sądem Rodzinnym.

Ilościowe zestawienie przeprowadzonych postępowań w sprawach o skierowanie na leczenie odwykowe przedstawiono w tabeli 5.

Tabela 4. Personalny skład i kwalifikacje członków GKRPA

DANE PERSONALNE	FUNKCJA	DATA POWOŁANIA	WYKSZTAŁCENIE	DODATKOWE KWALIFIKACJE ⁸
Krzysztof Malinowski Radny Gminy Włoszczowa	przewodniczący	1999	wyższe magisterskie (pedagogiczne)	szkolenie (warsztat) „Uwolnienie”
Zuzanna Piech – nauczyciel	sekretarz	1997-1998, 2003	wyższe zawodowe i pedagogiczne	Strategia Lokalna
Zdzisław Jurek – reprezentant ruchu AA	członek	1997-2001, 2003	zawodowe	Strategia Lokalna PRO
Grzegorz Krzyżanowski - wolontariusz	członek	2003	średnie techniczne	Szkolenie podstawowe (ŚCPU w Kielcach)
Artur Szkot – policjant	członek	2001	średnie techniczne student III roku (systemy bezpieczeństwa)	szkolenia resortowe
Robert Ślęzak – pracownik Urzędu Gminy	członek	1998	wyższe humanistyczne i pedagogiczne (doktorat)	Strategia Lokalna szkolenia specjalistyczne

⁸ Wymagane w art. 4¹ ust. 4 ustawy z 26 października 1982 r. - o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 1982 r. Nr 35, poz. 230 – z późn. zm.).

Tabela 5. Sprawozdanie z działalności GKRPA – w części obejmującej postępowania w sprawach o podjęcie leczenia odwykowego

ROK	LICZBA OSÓB, wobec których GKRPA		
	przeprowadzono postępowanie	skierowano na leczenie dobrowolne	skierowano wnioski do Sądu Rejonowego
1	2	3	4
1993-1997	62	18	38
1998	32	8	22
1999	32	21	9
2000	17	5	12
2001	29	18	10
2002	21	15	17
2003	27	25	2
2004	38	33	5

Ogółem dokumentacja zgromadzona przez GKRPA obejmuje akta personalne ponad 200 osób, wobec których przeprowadzono w latach 1993-2004 postępowanie zmierzające do skierowania na dobrowolne lub przymusowe leczenie odwykowe.

W rezultacie rozmów motywacyjnych przeprowadzonych przez członków komisji, terapię odwykową na zasadzie dobrowolności – zarówno w warunkach ambulatoryjnych i stacjonarnych - podjęły w 2004 r. 33 osoby. W odniesieniu do 5 osób sporządzono wnioski do Sądu Rodzinnego - o wydanie postanowienia o przymusowym skierowaniu na leczenie odwykowe w warunkach stacjonarnych.

Dane ujęte w kol. 2-4 tej tabeli oznaczają liczbę osób, których dotyczyła aktywność komisji, natomiast rzeczywista liczba postępowań jest większa. Różnica ta wynika tego, że wobec kilkunastu osób ponownie występowało do sądu o wydanie postanowienia o skierowaniu na przymusowe leczenie odwykowe, bowiem dotychczasowy obowiązek wygasł po upływie dwóch lat do daty jego uprawomocnienia.

W 2004 r. GKRPA sformułowała opinie w 88 postępowaniach o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Ogółem wydała dotychczas 82 postanowienia pozytywnie opiniujące podania przedłożone przez Wydział Finansowy, natomiast w czterech sprawach ustaliła negatywne stanowisko – z powodu braku wolnego limitu. Jeden przedsiębiorca złożył zażalenie na postanowienie komisji w trybie odwoławczym.

PODSUMOWANIE

1. W Gminie Włoszczowa leczeniem odwykowym objętych jest niespełna około 23 proc. pacjentów uzależnionych od alkoholu. Ich liczba systematycznie jednak wzrasta, analogicznie jak osób, które podejmują terapię w rezultacie działań prowadzonych przez GKRPA. Dopiero w styczniu 2005 r. rozwiązano problem zatrudnienia we włoszczowskiej Poradni Uzależnień właściwego lekarza specjalisty, dzięki czemu poprawił się dostęp do lecznictwa w systemie ambulatoryjnym. Kryzys przypadał w listopadzie i grudniu 2004 r., gdy tylko raz w tygodniu można było tu skorzystać z usług lekarza. Ofertę miejscowego ZOZ na pewno należałoby uzupełnić o inne formy pracy z osobami uzależnionymi i współuzależnionymi, np. w postaci tzw. oddziału dziennego.

2. Wzrost sprzedaży i spożycia napojów alkoholowych, o 14 proc. – występujący zarówno w wymiarze ogólnopolskim i województwie świętokrzyskim – wymaga zdecydowanych działań

profilaktycznych i o terapeutycznym charakterze. Szczególnie ważne jest wdrożenie form oddziaływania skierowanych do grup ryzyka i osób z rodzin z problemem alkoholowym.

3. Na podstawie badań naukowych – przeprowadzonych przede wszystkim przez ks. prof. Jana Śledzianowskiego - można określić stopień ryzyka uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych wśród włoszczowskiej młodzieży:

- a) wysokie – dotyczące około 20-25 proc. populacji uczniów,
- b) bardzo wysokie – około 10-15 proc.

6. W Gminie Włoszczowa, co najmniej około 5 proc. dzieci funkcjonuje w rodzinach, gdzie występuje problem uzależnienia, natomiast około 15 proc. – nadużywania alkoholu.

7. Skala występujących zagrożeń zobowiązuje do intensyfikacji działań zmierzających do utworzenia gminnego systemu pomocy i profilaktyki drugorzędowej - w szczególności dzieci i młodzieży z grup wysokiego ryzyka. Powinien on skupiać rozmaite instytucje, natomiast kluczową rolę spełniać powinni pedagodzy szkolni oraz świetlice i kluby młodzieżowe. Warto także organizować szkolenia osób prowadzących drugorzędowe działania profilaktyczne.

8. Nadal wspierać należy profilaktykę trzeciorzędową skierowaną do osób, które poradziły sobie z problemem uzależnienia. Zapobiega ona nawrotom choroby i umożliwia rozwiązywanie innych problemów – przede wszystkim psychospołecznych - u osób po zrealizowanym leczeniu, rehabilitacji czy resocjalizacji. Podstawową rolę w tym systemie spełniają stowarzyszenia trzeźwościowe i kluby abstynenta.

9. Konieczne jest poszerzenie kadry do prowadzenia profilaktyki i terapii.

10. Spośród ogółu uzależnień alkoholizm stanowi wśród młodzieży masowe zagrożenie. Niemniej profilaktyka powinna koncentrować także wokół narkomanii i pozostałych zagrożeń.

11. Opiniując programy profilaktyczne należy preferować rozwiązania realizowane w systemie oddziaływań średnio i długoterminowych, ukierunkowanych zarówno na dzieci, młodzież, rodziców i nauczycieli. Należy także inicjować i wspierać profilaktykę w środowisku pozaszkolnym – np. w parafiach. Programy te muszą być monitorowane i poddawane ewaluacji.

Załącznik 2
do Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na rok 2005

STANDARD

prowadzenia punktu informacyjno–konsultacyjnego

Punkty konsultacyjne nie są zakładami lecznictwa odwykowego, dlatego nie mogą realizować programów psychoterapii uzależnień i współuzależnień oraz udzielać indywidualnych świadczeń medycznych i rehabilitacyjnych.

1. Zadania, które realizują punkty w szczególności obejmują:
  - 1) prowadzenie doradztwa oraz informowanie o możliwościach leczenia uzależnionych i pomocy świadczonej członkom rodzin z problemem alkoholowym,
  - 2) motywowanie do podejmowania leczenia i terapii.
2. Personel:
  - 1) zaleca się, by punkt konsultacyjny był otwarty co najmniej raz w tygodniu, dlatego jedna osoba powinna być tu zatrudniona na stałe,
  - 2) wymaga się, by dyżurującymi w punkcie osobami byli specjaliści bądź instruktorzy terapii uzależnień i odpowiednio przeszkoleni wolontariusze z ruchów samopomocowych.
3. Organizacja:
  - 1) za funkcjonowanie punktu odpowiada wyznaczona osoba, która kieruje jego działalnością, a w szczególności prowadzi dokumentację świadczonych usług,
  - 2) punkt powinien być czynny co najmniej jeden dzień w tygodniu, natomiast zalecane jest, by funkcjonował on przez 3-5 dni w tygodniu, w wymiarze minimum 2 godzin na dobę – w takim przedziale czasowym, by umożliwić zainteresowanym skorzystanie z jego usług także w godzinach wolnych od pracy, tzn. po godz. 15⁰⁰.
4. Punkt powinien współpracować zarówno z zakładami lecznictwa odwykowego i ruchami samopomocowymi.
5. Realizator zadania powinien dysponować narzędziami ewaluacji, dokonywaną na wniosek GKRPA).

Załącznik 3
do Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na rok 2005

STANDARD

Świetlice socjoterapeutycznej i środowiskowej

Uwagi wstępne

Świetlica jest alternatywną formą opieki nad dziećmi w wieku szkolnym. Program i metody pracy są dostosowane do zróżnicowanych potrzeb dzieci i rodziców oraz potencjału instytucji wychowawczych i pomocowych funkcjonujących w środowisku wychowanka świetlicy. Kluczowym zadaniem świetlicy jest praca z dziećmi oraz ich rodzicami (opiekunami), wg założonego programu aktywizującego ich do działań na rzecz własnego zdrowia i rozwoju.

1. Sformułowano następujące cele wprowadzenia standardu:

- 1) zwiększenie liczby placówek wychowawczych dla dzieci i młodzieży w ich najbliższym środowisku, realizujących wybrane elementy programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- 2) zwiększenie dostępności do utworzonych placówek wychowawczych,
- 3) skonstruowanie narzędzi weryfikacji ofert, składanych przez podmioty publiczne i niepubliczne, w sprawie finansowania świetlic przez Gminę Włoszczowa.

2. Celem oddziaływań w stosunku do dzieci jest wyrównywanie szans dzieci i młodzieży - w szczególności:

- 1) łagodzenie dysfunkcji wychowawczych rodziny,
- 2) kształtowanie poczucia odpowiedzialności rodziny za los dziecka,
- 3) promocja zdrowego stylu życia - wśród dzieci i rodziców,
- 4) wyrównywanie zaległości w nauce,
- 5) rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży.

§ 1

WARUNKI ORGANIZACYJNE

1. Zaleca się następujące warunki lokalowe:

- 1) pomieszczenie do zajęć grupowych,
- 2) pomieszczenie z przeznaczeniem na pomoc indywidualną i rodzinną.

2. Placówka – w miarę możliwości - powinna być wyposażona w następujące wyposażenie podstawowe:

- 1) stoliki i krzesła,
- 2) sprzęt audiowizualny,
- 3) wyposażenie do prowadzenia zajęć terapeutycznych,
- 4) zestawy komputerowe z oprogramowaniem edukacyjnym.

3. Świetlica powinna być czynna co najmniej przez trzy dni w tygodniu – także w sobotę – w wymiarze minimum 2 godzin dziennie.

4. W dni, w których odbywają się szkołach zajęcia lekcyjne, świetlice powinny funkcjonować w godzinach popołudniowych – po godz. 15⁰⁰.

§ 2

KADRA MERYTORYCZNA

1. Placówka powinna zatrudniać - w zależności od swego charakteru – następujących specjalistów:

- 1) nauczycieli i wychowawców do prowadzenia grupowych zajęć świetlicowych - z możliwością organizowania zajęć wyrównawczych,
- 2) psychologów, pedagogów i profilaktyków - o potwierdzonych kwalifikacjach do pracy z dziećmi - z praktyką prowadzenia grupowych zajęć terapeutycznych i profilaktycznych,
- 3) wolontariuszy spełniających kryteria ustalone w pkt. 1-2.

§ 3

KWALIFIKACJA DZIECI

1. Do placówki kierowane są dzieci z problemami wychowawczymi – przede wszystkim w zakresie przystosowania społecznego, ale bez poważniejszych zaburzeń osobowości - pochodzące z rodzin nadużywających alkoholu lub wykazujących inne dysfunkcje. Zalecany jest w tej Grupie także udział dzieci z rodzin bez problemów alkoholowych.

2. Osoba odpowiedzialna za kwalifikowanie uczestników świetlicy powinna powiadomić o jej działalności rodziców i najbliższe szkoły, a także zorganizować współpracę z pedagogami placówek oświatowych, do których uczęszczają uczestnicy świetlicy.

3. Osoba kierująca świetlicą nie powinna dopuszczać do nadmiernej przewagi liczebnej w grupach rówieśniczych osób z tą samą dysfunkcją. W celu uniknięcia stygmatyzowania uczestników zaleca się podejmowanie działań integracyjnych ze środowiskiem dzieci i młodzieży spoza świetlicy.

4. W regulaminie świetlicy powinien być umieszczony zapis uniemożliwiający uczestnictwo osobom cechującym się trwałym brakiem poszanowania dla osób – wychowawców i wychowanków oraz wyposażenia placówki.

5. Dzieci do świetlicy mogą być kierowane przez pedagogów szkolnych, poradnie psychologiczno–pedagogiczne oraz inne specjalistyczne placówki - w tym PCPR.

6. Dziecko może być także przyjęte do świetlicy na własną prośbę lub złożoną przez opiekuna.

§ 4

WARUNKI MERYTORYCZNO–PROGRAMOWE

1. Pomoc psychologiczno–pedagogiczna oraz wyrównywanie zaległości w nauce są świadczone w świetlicy socjoterapeutycznej na podstawie opracowanych programów, które respektują specyfikę obszaru (miasta lub wioski) Gminy Włoszczowa, będącego środowiskiem wychowanka. W szczególności powinny one uwzględniać potencjały pomocowe i wychowawcze rozmaitych instytucji – np. domów kultury, klubów sportowych, poradni psychologiczno–pedagogicznej i innych specjalistycznych placówek wspierających realizację zadań świetlicy.

2. W szczególnych przypadkach wskazane jest opracowanie, pod kierunkiem psychologa (terapeuty rodzinnego) programów pomocy rodzinie.

Załącznik 4
do Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na rok 2005

STANDARD

programów profilaktycznych z zakresu uzależnień

1. Cele wprowadzenia standardu:

- 1) zwiększenie możliwości dokonywania przez dzieci i młodzież świadomego wyboru modelu trzeźwego życia, poprzez dobór i realizację najskuteczniejszych programów,
- 2) ułatwienie zarządzającemu szkołą wyboru programu odpowiadającego potrzebom uczniów i środowisk wychowawczych szkoły poprzez określenie:
  - a) podstawowych kryteriów oceny programu,
  - b) warunków, które powinni spełniać jego realizatorzy.

2. Określenie i realizacja - w ramach standaryzowanego programu - minimum w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, odpowiadającego potrzebom poszczególnych szkół prowadzonych przez Gminę Włoszczowa.

§ 1

Podstawowe kryteria oceny programów

1. Dotyczące treści programowych skierowanych do uczniów:

- 1) dostarczenie wiedzy o mechanizmach uzależnienia i jego konsekwencjach – w zależności od zdolności możliwości poznawczych odbiorców,
- 2) kształtowanie umiejętności rozpoznawania zjawisk związanych z negatywnymi skutkami używania substancji uzależniających oraz reagowania na te zjawiska,
- 3) doskonalenie umiejętności społecznych umożliwiających rozwój osobowy oraz kształtowanie zachowań wobec zjawisk przemocy,
- 4) rozwijanie postaw prozdrowotnych i kształtowanie właściwego systemu wartości,
- 5) dostarczenie informacji - w formie pisemnej - o instytucjach udzielających pomocy osobom i rodzinom zagrożonym uzależnieniem i jego konsekwencjami.

2. W zakresie treści skierowanych do rodziców:

- 1) dostarczenie wiedzy na temat prawidłowości i uwarunkowań rozwoju psychofizycznego dziecka,
- 2) kształcenie umiejętności umożliwiających rozpoznanie symptomów świadczących o używaniu środków uzależniających, a także reagowania w takich sytuacjach,
- 3) dostarczenie wiedzy umożliwiającej rozpoznanie objawów stosowania wobec dziecka przemocy fizycznej i psychicznej oraz wskazanie sposobu postępowania w takich sytuacjach.
- 4) doskonalenie umiejętności prawidłowego komunikowania się z dzieckiem,
- 5) dostarczenie informacji - w formie pisemnej - o instytucjach udzielających pomocy osobom i rodzinom zagrożonym problemami uzależnień.

3. Dotyczące treści programowych skierowanych do nauczycieli:

1. Informowanie o programach realizowanych w szkole,

- 2) przekazanie wiedzy umożliwiającej rozpoznanie symptomów świadczących o używaniu przez uczniów środków uzależniających,
- 3) kształcenie umiejętności umożliwiających rozpoznanie objawów świadczących o stosowaniu wobec ucznia przemocy fizycznej i znęcania psychicznego,
- 4) wskazanie sojuszników i sposobów reagowania na zaobserwowane zjawiska patologiczne,
- 5) dostarczenie informacji - w formie pisemnej - o instytucjach udzielających pomocy osobom i rodzinom zagrożonym problemami uzależnień.

§ 2

Warunki dotyczące realizatorów programu:

1. Program musi uwzględniać możliwości poznawcze uczniów.
2. Powinien być realizowany aktywnymi metodami edukacyjnymi.
3. Realizator powinien dokonać oceny środowiska wychowawczego szkoły pod względem występujących tu oczekiwań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, co umożliwi właściwe dostosowanie programu.
4. Realizator musi wyrazić zgodę na zewnętrzną ewaluację zajęć i realizowanego programu (ewaluacja dokonana na zlecenie GKRPA).
5. Realizatorami programu powinny być osoby o przygotowaniu psychologicznym, pedagogicznym lub medycznym - z praktyką pracy z młodzieżą i prowadzenia grupowych zajęć terapeutycznych - z elementami terapii indywidualnej.

Preferowane będą programy wymienione posiadające pozytywną opinię wydaną przez instytucje i autorytety w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Załącznik 5
do Gminnego Programu
Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
na rok 2005

STANDARD

zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży

1. Celem wprowadzenia standardu jest umożliwienie zrównoważonego i harmonijnego rozwoju dzieci i młodzieży - szczególnie ze środowisk zagrożonych uzależnieniami - poprzez określenie następujących form zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, stanowiących element uzupełniający programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne:

- 1) zajęcia sportowo–rekreacyjne,
- 2) rozwijające zainteresowania,
- 3) wyrównujące zaległości w nauce. ,

2. Poprzez zajęcia wymienione w ust. 1 pkt. 1 rozumie się zajęcia sportowe lub rekreacyjne organizowane na terenie szkół - poza godzinami lekcyjnymi - prowadzone w ramach programów profilaktycznych lub socjoterapeutycznych, a także zajęcia w klubach i sekcjach sportowych, w pływalniach, w świetlicach i ogniskach wychowawczych itp., przy czym udział w nich jest nieodpłatny dla uczestników.

3. Poprzez zajęcia wymienione w ust. 1 pkt. 2 rozumie się zajęcia odbywające się w kołach zainteresowań, sekcjach, fakultetach problemowych, świetlicach, szkołach, placówkach oświatowo-wychowawczych itp., przy czym udział w nich jest nieodpłatny dla uczestników.

4. Poprzez zajęcia wymienione w ust. 1 pkt. 3 rozumie się zajęcia prowadzone w szkołach, świetlicach, placówkach opiekuńczo–wychowawczych itp., w formie zajęć grupowych prowadzonych z indywidualizacją nauczania przez nauczyciela wychowawcę – nieodpłatnie dla uczestników.

5. Prowadzący zajęcia winien dysponować odpowiednimi kwalifikacjami w zakresie profilaktyki i narzędziami ewaluacji lub monitorowania. Musi także wyrazić zgodę na zewnętrzną ewaluację i monitorowanie zajęć i realizowanego programu (ewaluacja dokonana na zlecenie GKRPA).

6. Preferowane będą zajęcia na terenie szkół i w świetlicach środowiskowych.